

De geboorte van Nederland in 50 tweets

Rondwandeling Dijkermaten

- **Periode: jaren 1500-1648**
- **Startpunt: Korenmolen De Hegeman in Dijkelhoek (gemeente Rijssen-Holten)**
- **Lengte: 7,5 km**

Gebruiksaanwijzing:

- De nummers in de beschrijving verwijzen naar de jaartallen op de paaltjes.
- De letters verwijzen naar de betreffende zijde van de kubus: R = regionaal; N = Nederland; E = Europa; W = overige werelddelen.
- Wandelkaartje: wereldtijdpad.nl. Klik op groen blokje 'Dijkermaten'.
- Tip: scan onderweg QR-codes voor YouTube-filmpjes.

Bewegwijzering

Wit-paarse bordjes geven de looprichting aan. De bordjes zijn vaak bevestigd aan lantaarn- en straatnaampalen.

Podcast

Tip! Beluister voor je op pad gaat de podcast bij deze rondwandeling. Dan krijg je in het kort te horen wat er in deze periode gaande is. Dat maakt het gemakkelijker om gebeurtenissen die je onderweg tegen komt in die tijd te plaatsen. De podcast staat op de website van het Wereldtijdpad: zie pagina van deze rondwandeling.

[Tijd van rondwandeling Dijkermaten](#)

Intro

Je start bij eeuwpaal 1500 en stapt daar een andere tijd in. Nederland bestaat nog niet. In de Lage Landen maken hertogen, graven en landheren de dienst uit. Ze bevechten elkaar en zijn er steeds op uit via slimme huwelijken hun macht en grondgebied uit te breiden.

Er zijn al wel steden, maar die zijn nog klein. Handelaren en ambachtslieden verdienen er de kost. De meeste mensen wonen op het platteland, voornamelijk boeren die 'horig' zijn aan hun heer. Dat betekent dat ze niets te vertellen hebben. Ze werken een deel van de tijd gratis op het land van hun heer en moeten ook nog eens een deel van hun eigen oogst aan hem afstaan.

Maar er staan veranderingen op til. Alle inwoners van de Lage Landen krijgen ermee te maken. Als je nu verder loopt, ontdek je die zelf.

We hebben **Jan Willemsz. van den Sijkant** bereid gevonden onderweg gebeurtenissen van commentaar te voorzien. Een mooie tocht gewenst!

1500-E Start

Filips de Schone
1478-1506

Johanna van Aragon
1479-1555

Filips de Schone
[@FilipsdeSchone](#)

Vandaag is in het Prinsenhof van #Gent mijn zoon geboren. Heb hoge verwachtingen van hem. Zijn moeder @JohannavanAragon maakt het goed. Ik trouwde haar vier jaar geleden in de kerk van #Lier: <https://www.youtube.com/watch?v=VRiCZLpDJ9M> (2.24 min).

En verder in 1500:

- De wereldbevolking bestaat uit een half miljard mensen. Twente telt ongeveer 10.000 inwoners.
- Mensen worden gemiddeld 30 à 35 jaar oud.
- Voor 5 kilo zout kun je in Amsterdam een grachtenpand kopen.
- Jeroen Bosch en Erasmus maken naam.
- De Portugees Cabral ontdekt Brazilië.

Commentaar van Jan Willemsz.:

‘Hertog Filips is de baas van Holland, Zeeland, Vlaanderen en Luxemburg. Zijn vrouw is een Spaanse prinses. Daardoor gaan de Lage Landen en Spanje in de toekomst veel met elkaar te maken krijgen.’

1501-N+E Babyhuwelijk

Filips de Schone
[@FilipsdeSchone](#)

Regeren is vooruit zien. Daarom huwelijkscontract opgesteld voor mijn eenjarige zoon. Dat is goed voor mijn relatie met de koning van #Frankrijk. Binnenkort ga ik met mijn echtgenote naar Spanje. Haar moeder wil dat ze koningin van #Castilië wordt.

1504-N Mooie opdracht

Jeroen Bosch – Het laatste oordeel (Groeningemuseum, Brugge)

Jeroen Bosch
[@jeroenbosch](#)

Eervolle opdracht gekregen van @FilipsdeSchone!!

Wie was Jeroen Bosch? (Filmpje van 1.40 minuut)
<https://www.youtube.com/watch?v=Nd6bhXv0QL8>

En verder in 1504:

- *De hertog van Gelre veroverd Diepenheim en Oldenzaal.*
- *Nieuw type school in Amsterdam. Daar kan je behalve lezen en schrijven ook rekenen en Frans leren (goed voor als je de handel in wil).*
- *Michelangelo maakt marmeren beeld 'David'.*

- *Je kunt door een aflaat te kopen je zonden laten kwijtschelden. De opbrengst is voor de bouw van de Sint Pieterskerk in Rome.*

1505-N+E Koningspaar

Karel van Gelre (1467-1538)

Karel van Gelre
@karelvangelre

Ben #Veluwe en #Zutphen kwijt. Dat roept om wraak! Waarom blijft die @FilipsdeSchone niet gewoon in Spanje?

Jan Willemsz.:

‘De hertog van Gelre en Filips de Schone zijn geen vrienden. Ze zijn er steeds op uit elkaars grondgebied te veroveren.’

1506- E Jonge Heer

Johanna van Aragon en Castilië
@JohannavanAragonenCastilië

Mijn lieve man is dood. Plotseling. Denk dat-ie vermoord is. Wie moet hem nu opvolgen? Onze zoon Karel is nog maar 6 jaar oud. Ben radeloos.

Jan Willemsz.:

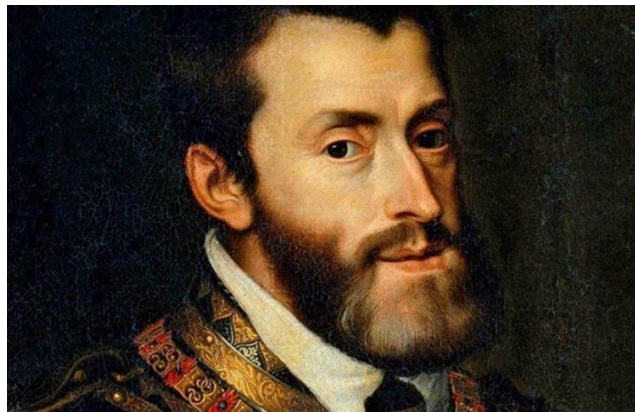
'In deze tijd moet je er niet van opkijken als een kind koning of hertog wordt. Maar 6 jaar is wel erg jong.

De oplossing: een ouder familielid neemt een paar jaar de honneurs waar. Ook in het geval van Karelletje.'

TIP!

Scan de QR-code op jaarpaal 1507 en ontdek wat Leonardo da Vinci (1452-1519) nog meer deed dan de Mona Lisa schilderen. (2.54 min)

1515-N Volwassen

Karel V (1500-1558)

Heer der Nederlanden (1506-1555), koning van Spanje (1516-1556) en keizer van Duitsland (1519-1556)

Karel V
[@Kareldevijfde](#)

Vandaag feestje in #Brugge. Ben eindelijk volwassen. Mooi cadeau gekregen: de #Nederlanden! Ik ga nu Friesland kopen!

Jan Willemsz.:

'Voor Rijssen is 1515 een pechjaar: een bende onderbetaalde huursoldaten plundert het dorp.'

Uit Rome komt goed nieuws: Michelangelo is klaar met het beschilderen van het plafond van de Sixtijnse kapel.'

1516-N+E Karel maakt carrière

Grote Pier, Fries Ca, 1480-1520

Pier Gerlofs Donia
@GruttePier

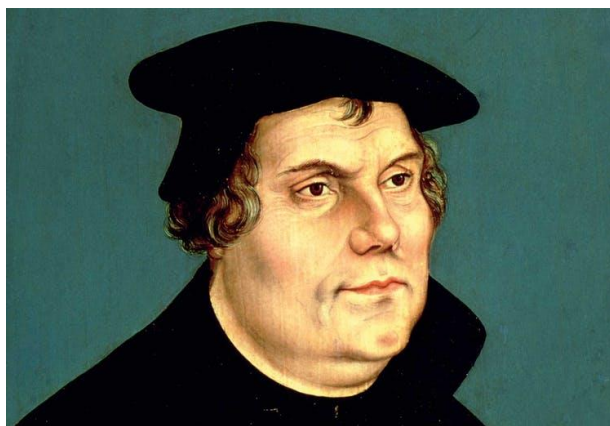
Met mijn jongens gevochten tegen een legertje van @Karel V.
#Fryslan boppe!! Hoor net dat die kerel nu ook koning van @Spanje wordt. Dat belooft wat.

Jan Willemsz.:

‘Voor veel Friezen is ‘Grutte Pier’ zoals ze hem noemen, de grootste held uit de Friese geschiedenis. In gevechten gebruikte hij een zwaard van meer dan 2 meter lang. Pier is begraven in de Martinikerk van Sneek.’

1519-E+W Keizer!

Maarten Luther (1483-1546)

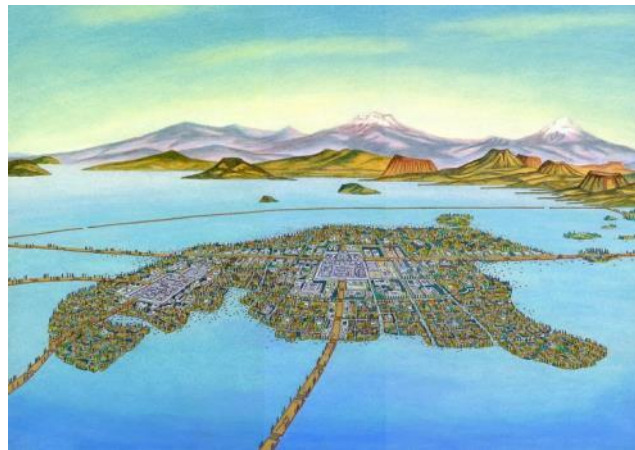
Karel V
[@Kareldevijfde](#)

Es ist gelungen! Ich bin nun auch #Kaiser von @Deutschland!!! Binnenkort ook de baas over dat vreemde gebied aan de overkant van de #Atlantische Oceaan? Heb wel zorgen om die monnik @Luther. Vreemde vogel.

Jan Willemsz.:

‘Duitsland is in deze tijd een lappendeken van landjes die bestuurd worden door graven, koningen en hertogen. Ze kiezen uit hun midden een keizer die de boel bij elkaar moet houden en tegen gevaren van buiten (bijv. de Turkse sultan) moet optreden. Karel is gekozen omdat hij de meeste vorsten had omgekocht...!’

Wil je weten hoe Tenochtitlan (nu: Mexico-City) er in deze tijd uitzag?

<https://www.youtube.com/watch?v=0BNEZMifLLU>

(2.33 min)

1525-N Eerste doodvonnis

Jan de Bakker (1499-1525)

Hij wordt levend verbrand

Maria van Woerden

@maria

Ze gaan onze dominee vermoorden. Hij heeft niemand kwaad gedaan. Op de markt ligt al een hoge stapel takken. Daar gaat het gebeuren. Afschuwelijk!!

Jan Willemsz.:

‘Voor de inwoners van de Lage Landen is deze tijd bepaald geen pretje. Ze zijn hun leven niet zeker als gevolg van natuurrampen: zware stormen, dijkdoorbraken, overstromingen en erg strenge winters. Daardoor heerst er vaak hongersnood.

Karel V laat ‘kettters’ oppakken. Tot overmaat van ramp zaaien de legertjes van de hertog van Gelre overal dood en verderf.’

1532-R Feestje

Gelagkamer De Keizer, Holterstraatweg 186, Rijssen-Holten

Karel V

@Kareldevijfde

Per ongeluk op feestje in Rijssen beland. Beetje hoofdpijn door het slechte bier!

Jan Willemsz.:

‘Karel V regeert niet vanuit een paleis maar trekt steeds van de ene plaats naar de andere. Vorig jaar nog heeft hij zich in Oldenzaal laten toejuichen als landheer van Twente.

Karel is veel met zijn leger op pad. Daarom gaat zijn zus Maria hem helpen bij het

bestuur over de Lage Landen. Zij heeft een paleis in Brussel.'

En verder in 1532:

- Grote watersnood in Zeeland en Zuid-Holland.
- Sultan van Turkije trekt met leger Europa binnen.
- Karel V geeft opdracht het Incarijk in Peru te veroveren.

1533-E Het is een jongen...

Willem de Rijke
[@WilleemdeRijkeGraafvanNassauDillenburg](#)

Dillenburg, 24 april. Gelukkig en trots. @JulianavanStolberg, mijn vrouw, heeft zojuist een gezond kind ter wereld gebracht. Een zoon! Loof de Heer!

Jan Willemsz.:

'Willem de Rijke en Juliana van Stolberg kregen 12 kinderen: 5 zoons en 7 dochters. Willem van Oranje was de oudste van het stel.'

1544-N Erfenis

Karel V
[@Kareldevijfde](#)

Aan @WillemvanNassau toestemming gegeven het Franse vorstendom Orange te erven. Hij komt naar Brussel. Benieuwd.

1549- N Eindelijk samen!

Karel V
[@Kareldevijfde](#)

Nu de @HertogvanGelre dood is, kan ik van de #Nederlanden een eenheid maken. Mijn zoon maakt een tournee langs alle gewesten.

Jan Willemsz.:

'Drie jaar geleden stierf Maarten Luther. Zijn leer en die van Calvijn krijgen in de Nederlanden steeds meer aanhang. Dat baart Karel V zorgen. Hij wil ook op geloofsgebied eenheid in zijn rijk.'

Karel V, keizer van een enorm groot rijk:
<https://schooltv.nl/video/karel-v-keizer-van-een-enorm-groot-rijk/> (3.33 min)

1555-N Nieuwe heer

Filips II (1527-1598)

Koning van Spanje, Portugal, Milaan, Napels.
Heer van de Nederlanden en Luxemburg.

Filips II, heer der Nederlanden
@Filipsdetweede

Vader heeft het bestuur over de #Nederlanden aan mij overgedragen. Maar of ik daar nu zo blij mee moet zijn...

Jan Willemsz.:

‘Ons land is in deze tijd samen met België, Luxemburg en delen van Noord-Frankrijk onderdeel van een veel grotere staat: de Nederlanden. Dit land bestaat uit zeventien gewesten die allemaal behoorlijk zelfstandig zijn.

Filips II, de nieuwe heer der Nederlanden, is de enige zoon van Karel V. Hij is vroom katholiek en moet niets hebben van het protestantisme dat in de Nederlanden heeft post gevat. Alleen de katholieke kerk is toegestaan. En verder vindt hij die Nederlanders maar veel te spontaan en te vrijpostig.

Filips leger is het beste van Europa. Grote hoeveelheden goud en zilver worden uit de

Amerikaanse kolonies naar Madrid verscheept.'

Het leven van Filips II in 3 minuten:

<https://www.youtube.com/watch?v=FUqLimnS9UA>

1559-N Wegwezen!

Margaretha van Parma
1522-1586

Antoine de Granvelle
1517-1586

Filips II, heer der Nederlanden @Filipsdetweede

Opluchting. Weg uit dat koude kikkerland. Ben niet van plan daar ooit nog naar terug te gaan. Stokje daar overgedragen aan mijn halfzus Margaretha met @Granvelle als waakhond.

Willem van Oranje @willemdeszijger

Promotie! @Filipsdetweede heeft me benoemd tot #stadhouder van #Holland, #Zeeland en #Utrecht. Hopelijk gaan de Spaanse troepen in de Lage Landen hun koning achterna.

Jan Willemsz.:

'Willem van Oranje is 26 jaar oud. Karel V was zeer op hem gesteld. Mogelijk vertrouwt Filips II hem daarom een hoge functie toe.'

Iedereen vindt het in deze tijd vanzelfsprekend dat de koning van Spanje ook hier de baas is. Zijn vertrouwelingen besturen hier het land zoals hij het wil.'

1563-N Bonje

Willem, prins van Oranje,
graaf van Nassau-Dillenburg (1533-1584)

Willem van Oranje

@willemdeszijger

Met die kardinaal @Granvelle is niet samen te werken. Daarom heb ik samen met Egmond en Horne mijn ontslag bij @LandvoogdesderNederlanden ingediend.

Jan Willemsz.:

‘In de Nederlanden zijn de edelen jarenlang gewend geweest hun gebied naar eigen inzicht te besturen. De heer der Nederlanden stond dat toe als ze er maar voor zorgden dat ze in tijden van oorlog of geldgebrek voor hem klaar stonden.

Kardinaal Granvelle is een machtig man, de belangrijkste adviseur van Filips II. Hij fluistert landvoogdes Margaretha in dat ze de vrijheid van de hoge edelen moet inperken. Dat is tegen het zere been van de graven Oranje, Egmond en Horne.

Het gewone volk weet niets van dit alles. Hoe zouden ze het ook kunnen weten? Er

**zijn geen kranten. Bovendien hebben ze
genoeg aan hun eigen ellende.**

**Zeker zo'n 60.000 Nederlanders emigreren
wegens armoede, werkeloosheid en honger
naar Engeland en Duitsland.'**

1566-E Op audiëntie

Hendrik van Brederode biedt Margaretha van Parma het Smeekschrift der Edelen aan.

Margaretha van Parma **@LandvoogdesderNederlanden**

Vandaag stonden vierhonderd edelen op de stoep. Ze smeekten mij de protestanten minder hard aan te pakken. Mijn adviseur @KarelvanBerlaymont noemde ze 'Geuzen', dat is Frans voor bedelaars.

En verder in 1566:

- *Calvinisten organiseren overal hagenpreken: stiekeme kerkdiensten in de open lucht. Zo'n hagepreek trekt vaak duizenden mensen, maar is illegaal. Daarom wordt het terrein met karren beveiligd. Gewapende mannen houden er de wacht.*
- *In Vlaanderen begint de beeldenstorm: plundering en vernieling van het interieur van katholieke kerken.*

Beeldenstorm

Jan Willemsz.:

**‘Katholieken vinden het natuurlijk
verschrikkelijk dat fanatieke protestanten
hun kerken plunderen en kloosters
aanvallen. De bevolking raakt diep
verdeeld.’**

1567-N IJzeren hertog!

Fernando Álvarez de Toledo y Pimentel,
derde hertog van Alba (1507-1585)

Filips II, heer der Nederlanden
@Filipsdetweede

Godeloos tuig! Mijn beste generaal #Alva gevraagd in de
#Nederlanden orde op zaken te stellen. Dat zal die ketters leren!

Fernando, hertog van Alva

@HertogvanAlva

22 augustus 1567. Net aangekomen in Brussel. Hartelijk ontvangen door de @LandvoogdesderNederlanden. #Margaretha was zichtbaar opgelucht dat ze nu haar taken aan mij kan overdragen. Heb er zin in.

TIP!

Scan de QR-code op jaarpaal 1567 en ontdek dat in deze roerige tijden ook heel mooie muziek werd gemaakt!

1568-N Begin van 80 jaar oorlog

Veldslag bij Heiligerlee (Groningen)

Willem van Oranje

@willemdeszijger

23 mei 1568. Spaans leger bij #Heiligerlee verslagen! Benieuwd hoe @HertogvanAlva zal reageren. Verdriet om mijn broer #Adolf.

Jan Willemsz.:

‘Denk maar niet dat alle inwoners van de Nederlanden de opstand tegen de Spanjaarden toejuichen. Velen vinden het geen pas hebben om tegen de van God gegeven heer in opstand te komen.

En dan die oorlog! Legers bestaan uit huursoldaten die je vee roven, je voorraadschuur leeg halen, je dochters verkrachten en als je ze niet ter wille bent ook nog eens je boerderij in brand steken. Oorlog is een ramp!’

1569-N Belastingdruk

Fernando, hertog van Alva
[@HertogvanAlva](#)

Wat denken die opstandelingen wel? Dat @Filipsdetweede de oorlog met hen uit eigen zak zelf betaalt? Mooi niet! Daarom nieuwe #belastingen. Vooral die BTW zal pijn doen. Eigen schuld...

Willem van Oranje
[@willemdewizger](#)

Kapers op de kust. Mijn zegen hebben ze!

Jan Willemsz.:

‘De opstand tegen de Spaanse koning heeft niet alleen met godsdienst te maken.

Edelen verwijten de koning dat hij hun rechten terzijde schuift.

Handelaren zijn laaiend vanwege de nieuwe belastingen die Alva invoert.

Het extreem gewelddadige optreden van de Spaanse troepen maakt veel mensen weerloos, hopeloos en woedend. De Nederlanden staan op ontploffen.

Toch blijven ook veel inwoners en stadsbesturen trouw zweren aan Filips II. Ze hebben niks op met die fanatieke calvinisten. Kortom, er dreigt een burgeroorlog.’

1572-R+N 1 april!

Willem van Lumey

Inname van Den Briel

Willem van Oranje

@willemdeszijger

Geen 1 april-grap. Goed nieuws. Nu het eerste schaap over de dam is, kiezen meer steden mijn kant. @WillemvanLumey bedankt! Probeer wel dat stelletje rauwdouwers van je in de hand te houden.

?????

Waarom zweren Kampen en Zwolle toch weer trouw aan de Spaanse koning?

En verder in 1572:

- *Willem van Oranje wordt stadhouder van het gewest Holland en vestigt zich hier.*
- *De Franse koning laat in Parijs in één nacht 2000 protestantse hugenoten afslachten.*

1573-N Kantelpunt Alkmaar

De burgers van Alkmaar verzetten zich met succes.

Fernando, hertog van Alva

@HertogvanAlva

Trots op mijn zoon @DonFrederik. Hij heeft de Haarlemmers een lesje geleerd. Maar #Alkmaar is een ramp. Tijd om het stokje door te geven aan @Requesens. Ik wens mijn opvolger veel succes. Ik vertrek.

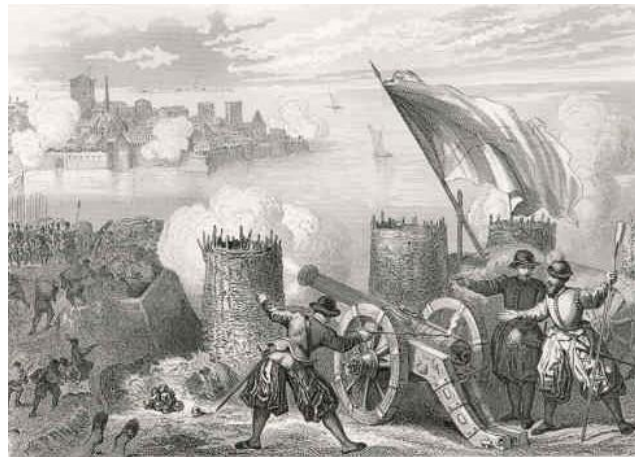

Jan Willemsz.:

‘Beide partijen plegen in deze oorlog onvoorstelbare wreedheden. Spaanse troepen moorden hele steden uit. En als de opstandelingen steden en gewesten veroveren moeten katholieken en koningsgezinden voor hun leven vrezen.

Het doet denken aan de manier waarop IS-strijders zich gedroegen. Ook in 1573 zijn onschuldige vrouwen en kinderen vaak het slachtoffer.’

1573-N Haring en wittebrood

Spaans leger valt Leiden aan

Pieter Adriaansz. van der Werff

@BurgemeesterVanderWerff

3 Oktober. Dag om nooit te vergeten! #Geuzen delen haring en wittebrood aan de uitgehongerde inwoners. Helaas zijn 6000 van de 18000 Leidenaren omgekomen door hongersnood en pest.

Willem van Oranje

@willemdeszijger

Proficiat # Leiden. Ik zal er voor zorgen dat de stad een universiteit krijgt.

Animatie belegering van Leiden:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZhNvLca3Ss>

(1.13 min)

1576-R+N De maat is vol!

Raad
vanState

Raad van State
@RaadvanState

@Filipsdetweede neemt ons niet serieus. Spaanse troepen gaan als beesten tekeer. De maat is vol! Weg met de bezetters! Leve de vrijheid van godsdienst. Zeventien gewesten kiezen in #Gent voor vrijheid en verzoening (#pacificatie).

?????

Waarom zouden de Staten van Overijssel wel trouw aan Filips II en de katholieke kerk willen blijven?

Groen = 17 gewesten die de Pacificatie ondertekenden

1578-E Fundamentalisten

Willem van Oranje
@willemdeszijger

Maak me ongerust over wat in de Zuidelijke Nederlanden gaande is. De #Calvinisten daar gaan veel te ver. Moet stoppen. Vrijheid van godsdienst is voor iedereen.

Jan Willemsz.:

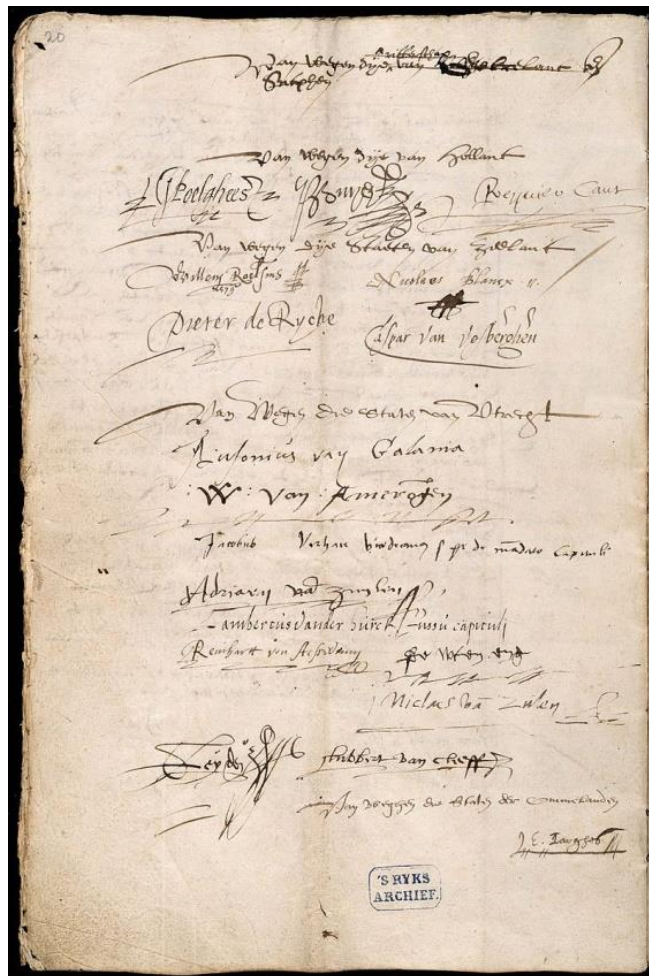
'Als dit geen burgeroorlog is!'

1579-N+E Tweespalt

Willem van Oranje
@willemdewijger

Barsten in de #Pacificatie van #Gent. Jammer dat enkele gewesten in het zuiden zich met @Filipsdetweede willen verzoenen. Meeste andere gewesten hebben in Utrecht besloten stand te houden en samen op te trekken.

Laatste bladzijde van de Unie van Utrecht

?????

Waarom willen de Staten van Overijssel de Unie van Utrecht niet tekenen? (1579-R)

1580-N Vogelvrij

Filips II, heer der Nederlanden
@Filipsdetweede

Die @willemdewijger is een ramp. Iedereen die hem vermoordt, kan rekenen op een bonus van 25.000 gulden. Retweet dit bericht naar al uw contacten!

?????

Waarom komen de Sallanders en Tukkers in opstand tegen de legertjes van de Staten-Generaal? En hoe reageren de 'hoge heren in Den Haag' daarop? (1580-R)

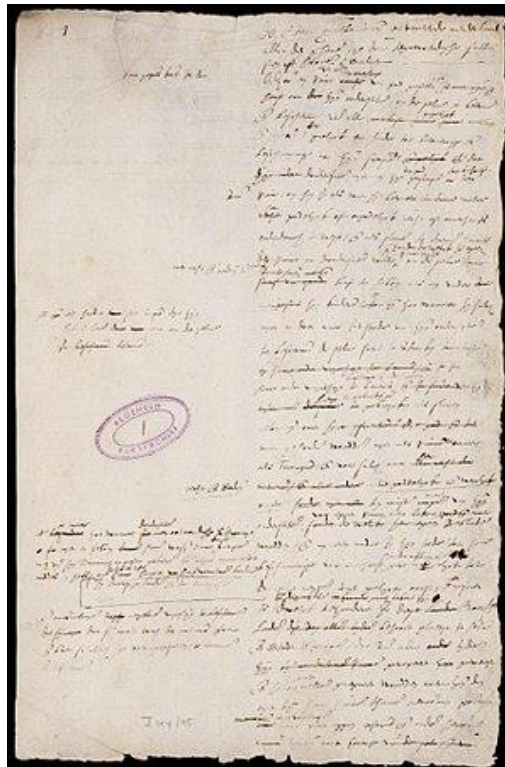
1581-N Weg met de koning!

Willem van Oranje
[@willemdeszijger](#)

Voel me gesterkt door moedig besluit van @Staten-Generaal .

Onafhankelijkheidsverklaring: 'Acte van Verlatinghe'

?????

Nu zwerft Overijssel de Spaanse koning wel af, maar dat heeft hele nare gevolgen. Waardoor? (1581-R)

1584-N Politieke moord

Balthasar Gerards

[@BaltasarG](#)

9 juli. Ga morgen langs bij @willemdeszijger. Let op. Dat wordt een bijzondere ontmoeting. Zal vast veel tongen los maken.

?????

Waarom zijn de Staten van Overijssel woest op de Staten-Generaal in Den Haag? (1584-R)

TIP!

Scan de QR-code op jaarpal 1584 en bekijk een filmpje over het einde van Willem van Oranje (2.43 min).

1588-N+E 't Gaat langzaam beter...

Maurits van Oranje

Stadhouder van Holland, Zeeland, Utrecht, Overijssel, Gelre, Groningen en Drenthe (1567-1625)

Johan van Oldenbarnevelt

Raadpensionaris van de Staten van Holland en landsadvocaat (1547-1619)

Johan van Oldenbarnevelt

[@LandsadvocaatJvO](#)

Samenwerking met @StadhouderMaurits is prima. Hij is nog maar 21 jaar oud maar stapelt succes op succes. Heb daardoor meer vertrouwen in de toekomst.

De Spaanse koning maakt zich juist zorgen...

Filips II, heer der Nederlanden

[@Filipsdetweede](#)

Wat een ramspoed. Waarom straft #God mij zo. Mijn vloot is ten onder gegaan. Verovering van #Engeland kan ik nu wel op mijn buik schrijven, helaas.

1590-N List

Turfschip vaart naar Breda

Prins Maurits van Oranje
@StadhouderMaurits

4 maart. 't Was spannend maar het is gelukt. Breda is van ons!

1591-R+N 't Loopt op rolletjes

Prins Maurits van Oranje
@StadhouderMaurits

Goed jaar! #Zutphen, #Deventer, Gramsbergen en #Nijmegen veroverd. #Calvinisten tonen zich wel erg onverdraagzaam.

1597-R Twente vrij!

Prins Maurits van Oranje
@StadhouderMaurits

Spanjolen uit #Twente gejaagd! Nu weer terug naar #DenHaag.

Jan Willemsz.

‘Maurits is een bekwaam legeraanvoerder die effectieve strijdmethoden ontwikkelt en zijn leger intensief traint. Van Oldenbarnevelt is een bekwaam politiek leider. De twee vullen elkaar goed aan.

Intussen maken handelaren in Holland en Zeeland plannen voor lucratieve handels-

missies naar het Verre Oosten. Het gaat de Nederlanden voor de wind.'

1600-N De bekendste veldslag uit onze geschiedenis

Prins Maurits van Oranje

@StadhouderMaurits

Zojuist terug uit Vlaanderen. Het goede nieuws: heb veldslag bij #Nieuwpoort tegen Spaans leger gewonnen. Het slechte nieuws: veel gesneuvelden aan onze kant en #Duinkerken hebben we niet kunnen innemen. Veldtocht was idee van @LandsadvocaatJvO. Slecht plan.

Maurits tijdens slag bij Nieuwpoort

Jan Willemsz.:

'De expeditie naar Nieuwpoort was een idee van Van Oldenbarnevelt. Maurits zag er niet zoveel heil in. Het resultaat valt tegen. Maurits geeft Van Oldenbarnevelt de schuld. Er ontstaat wrevel tussen beide heren.'

Slag bij Nieuwpoort in het kort:

<https://schooltv.nl/video/high-speed-history-wat-was-de-slag-bij-nieuwpoort/> (0.41 min)

TIP!

Scan de QR-code op jaarpaal 1600 en zie hoe Amsterdam in deze tijd groeit (4.42 min).

1605-R De oorlog laait weer op

Ambrogio Spinola

@VeldheerSpinola

De opstandelingen in de Lage Landen denken dat ze de oorlog gewonnen hebben. Koning @Filipsdederde heeft me gevraagd ze een lesje te leren. De burgers van #Oldenzaal kunnen daar van meespreken. En nu op naar Zutphen!

Ambrogio Spinola (1569-1630)
Succesvol Spaans veldheer

Jan Willemsz.:

‘Filips II is in 1598 aan reuma gestorven. Opvolger Filips III zet de strijd in de Nederlanden voort en stuurt generaal Spinola naar het noorden. Hij boekt het ene succes na het andere.

Intussen verdienen Amsterdamse handelaren goudgeld aan specerijen die ze uit Indië halen. In 1602 is daarvoor de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) opgericht.’

1606-R Zutphen en Rijssen de klos

De vestingwerken van Deventer

Staten-Generaal der Nederlanden

@StatenGeneraal

Het gewest #Holland moet beter worden beschermd tegen @VeldheerSpinola. Daarom opdracht gegeven voor de aanleg van nieuwe vestingwerken rond #Zwolle en #Deventer.

En verder in 1606:

- In Leiden wordt Rembrandt geboren.
- Willem Jansz. landt als eerste Europeaan per ongeluk op de kust van Australië.

1609-N Bestand

Prins Maurits van Oranje

@StadhouderMaurits

Ruzie met @LandsadvocaatJvO. Die wil een gevechtspauze in de oorlog met de Spanjolen. Hij denkt dat dat goed is voor de handel. Ik pleit voor doorvechten nu mijn leger aan de winnende hand is.

Situatie tijdens het 12-jarig bestand.
Rood: gebied van de Republiek. Geel: Spaans gebied.
Ook Oldenzaal en Groenlo zijn Spaans.

1616-R Ruzie tussen protestanten

Franciscus Gomarus
@GomarusUniversiteitLeiden

Het is een schandaal dat @Arminius zich professor in de theologie noemt. Die man vertelt dingen over Gods almacht die gewoon niet waar zijn.

Franciscus Gomarus
(1563-1641)

Professor in de theologie te Leiden, voorman van de contraremonstranten

Jacobus Arminius
(ca.1559-1609)

Professor in de theologie te Leiden, voorman van de remonstranten

Jan Willemsz.:

'Wordt er niet gevochten met de Spanjaarden, dan beginnen de protestanten wel onderling te bakkeleien. Te gek voor woorden. Maar ja, als het om geloof gaat, krijgen gelovigen soms een rode waas voor de ogen. Naastenliefde is dan opeens een schaars goed.'

En verder in 1616:

- *William Shakespeare sterft.*
- *De inquisitie dwingt Galileo Galilei zijn stelling dat de aarde om de zon draait, te verwerpen*

1618-N Ruzie gaat door

Conferentie van protestantse kerkleiders in Dordrecht

Jacobus Arminius
@ArminiusUniversiteitLeiden

Collega @GomarusUniversiteitLeiden heeft zijn zin gekregen. Zijn aanhangers hebben ons in Dordrecht de kerkvergadering uit gestuurd.

1619-N Staatsman onthoofd

Johan van Oldenbarnevelt
@LandsadvocaatJvO

12 mei. Mijn dagen zijn geteld. Ik ben vals beschuldigd van landverraad. Onbegrijpelijk. Iedereen liet me in de steek, behalve Jan Francken, mijn trouwe knecht. Morgen word ik op het #Binnenhof onthoofd. @StadhouderMaurits kan tevreden zijn. Hij kan nu in zijn eentje de dienst uitmaken.

Jan Willemsz.:

'Het boterde al een poos niet tussen Maurits en Van Oldenbarnevelt. Maurits nam het de landsadvocaat kwalijk dat hij naar Nieuwpoort moest (1600). Nog erger vond hij het dat Oldenbarnevelt met de Spanjaarden een staakt het vuren overeen kwam. Reden voor hem om een staatsgreep te plegen en Van Oldenbarnevelt uit de weg te ruimen. Een schande!'

En verder in 1619:

- *Jan Pieterszoon Coen sticht Batavia (nu: Jakarta).*
- *Nederlandse handelaar verscheept de eerste slaven van Afrika naar Amerika.*

1626-R Overijssel vrij!

Frederik Hendrik van Oranje (1584-1647)
Stadhouder, kapitein-generaal en admiraal-generaal van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden

Frederik Hendrik

[@StadhouderFrederikHendrik](#)

Trots op neef @ErnstCasimir. Spanjaarden met de staart tussen de benen weg uit #Overijssel. Dat zou mijn vorig jaar overleden broer @StadhouderMaurits prachtig hebben gevonden.

Jan Willemsz.:

'Vorig jaar stierf Maurits. Zijn broer Frederik Hendrik is de nieuwe stadhouder. Het bestand met de Spaanse troepen dat 12 jaar duurde, is vijf jaar geleden al beëindigd. Frederik Hendrik en zijn neef Casimir gaan er vol tegen aan en boeken de ene overwinning na de andere.'

En verder in 1626:

- *Nederlandse gouverneur van Nieuw-Amsterdam koopt eiland Manhattan van Indianen voor 60 guldens en wat spulletjes.*
- *Nieuwe Sint Pieterskerk in Rome in gebruik genomen.*

1628-R+W Zijn daden bennen groot

Piet Hein (1577-1629)

Luitenant-generaal van West-Indische Compagnie (WIC)

Piet Hein

[@LuitenantGeneraalHein](#)

8 september. Fortuinlijke dag. Spaanse vloot met veel zilver en goud aan boord veroverd. Meer dan genoeg om de oorlog tegen de Spanjolen thuis een extra 'boost' te geven.

Staten van Overijssel

[@StatenvanOverijssel](#)

Besluit: boete van 25 gulden voor ouders die hun kind paaps laten dopen.

Jan Willemsz.:

'Piet Hein wordt een volksheld. In liedjes worden zijn 'grote daden' bezongen.

Maar voor de katholieken in ons land zijn het moeilijke tijden. Van de godsdienstvrijheid die Willem van Oranje voorstond, is bitter weinig te merken.'

En verder in 1628:

- *VOC-schip de Batavia vertrekt naar de Oost.*
- *Filosof Descartes vestigt zich in de Republiek.*
- *De Britse arts William Harvey ontdekt dat het hart het bloed door het lichaam pompt.*

1629-N Den Bosch veroverd

Frederik Hendrik

@StadhouderFrederikHendrik

Strategische overwinning op Spaans leger. #s-Hertogenbosch is nu van ons. Was lastig vanwege de moerassen rond de stad.

En verder in 1629:

- *Schildkerk in Rijssen krijgt voor 't eerst een predikant.*
- *Piet Hein sneuvelt.*

1637-R Bid- en dankdag

Statenbijbel

Staten van Overijssel

@StatenvanOverijssel

Besluit van de @StatenvanOverijssel: Elk jaar zal op de 2^e woensdag van maart een biddag en op de 1^e woensdag van november een dankdag worden gehouden. Hoort, zegt het voort!

En verder in 1637:

- Eerste druk Statenbijbel.
- Speculanten met tulpenbollen raken al hun geld kwijt.

1648-N Eindelijk vrede

Willem baron Ripperda tot Boxbergen en Hengelo (1600-1669).

Nam namens de Staten van Overijssel deel aan de vredesonderhandelingen in Münster

Vredesakkoord met de handtekeningen en zegels van de onderhandelaars

Willem Ripperda
@WillemRipperda

15 mei. Na vier jaar onderhandelen is vandaag in #Münster een vredesverdrag tussen #Spanje en #Republiek der Verenigde Zeven Provinciën getekend. Na 80 jaar oorlog eindelijk vrede.

Jan Willemsz.:

‘De Spaanse koning heeft de onafhankelijkheid van de Republiek officieel erkend. Overal feest. Op de Dam in Amsterdam gaat de eerste paal voor een nieuw stadhuis de grond in. Het wordt het pronkstuk van de Gouden Eeuw.

De nieuwe stadhouder prins Willem II wil het liefst doorgaan met oorlog voeren. Hij wil even beroemd worden als vader Frederik Hendrik en oom Maurits. De Staten vinden dat een slecht idee en steken er een stokje voor.’

Einde themawandeling

- Loop door naar de driesprong.
- Sla bij jaarpaal 1688 rechtsaf richting Dijkerhoek (Oude Deventerweg).
- Loop steeds recht door tot in Dijkerhoek, het startpunt van deze rondwandeling.

Colofon

© 2019 Stichting Wereldtijdpad

Samenstelling: Floor Looy

Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.

Genoten van de wandeling?

Steun het Wereldtijdpad
en wordt voor € 5 donateur
via www.wereldtijdpad.nl

Hartelijk dank!